

Motion till Liberalernas landsmöte 2025 - BILDA DIG. BETE DIG. BRY DIG.

J. SOCIALPOLITIK, ÄLDREFRÅGOR, FUNKTIONSRÄTT OCH FOLKHÄLSA

J 80. Bättre förutsättningar för ungas hälsa och utbildningsresultat

Ohälsan bland unga ökar. Fler drabbas av allergier, psykisk ohälsa, övervikt, autoimmuna sjukdomar, mag-tarmbesvär och typ 2-diabetes. Samtidigt har skolresultaten i Sverige försämrats sedan år 2000, och läsförmågan är särskilt låg i socioekonomiskt utsatta grupper. Försämrad hälsa kan bidra till att unga inte orkar genomföra utbildningar som kräver hög koncentration, exempelvis inom teknik och hantverk – områden där Sverige har stort arbetskraftsbehov.

En viktig orsak till ohälsan är den ökade konsumtionen av ultraprocessade ingredienser – såsom konstgjorda sötningsmedel som t ex maltodextrin och aspartam, emulgeringsmedel, aromer, färg, smakförstärkare som t ex glutamater, modifierad stärkelse, konserveringsmedel, ytbehandlingsmedel och margarin samt stabiliseringsmedel – som ofta finns i billig, industriellt framställd mat. Mellan 1960 och 2010 ökade användningen av dessa ämnen med 142 procent. Forskning visar kopplingar mellan ultraprocessade ingredienser och bland annat tarminflammation, förändrad tarmflora, ökad risk för tarmpermeabilitet, läckande tarm övervikt, psykisk ohälsa och typ 2-diabetes.

Skollunchen är för många barn dagens viktigaste måltid. För barn i låginkomstfamiljer kan den vara det enda målet som består av lagad mat med riktiga råvaror. En förbättrad skolmat med färre ultraprocessade ämnen och högre andel ekologiska råvaror stärker ungas hälsa och skapar bättre förutsättningar för lärande.

Flera länder har redan agerat. Exempelvis har Brasilien, Mexiko och Kanada infört märkning av livsmedel med ultraprocessade ämnen samt begränsat deras andel i skolmåltider. En stor internationell studie med 9,8 miljoner deltagare publicerad i *The BMJ* 2024 visar ökad risk för hjärt- och kärlsjukdom, typ 2-diabetes och psykisk ohälsa vid hög konsumtion av ultraprocessad mat, och forskarna efterlyser akuta folkhälsoåtgärder.

Liberalerna har ett starkt läge att leda denna förändring, särskilt med ansvar för skol- och utbildningspolitiken i regeringen. Att förbättra skolmåltiderna med färre ultraprocessade ingredienser och mer ekologiskt är ett konkret, vetenskapsbaserat steg mot ökad hälsa, bättre skolresultat och ett mer jämlikt samhälle.

FÖRSLAG TILL LANDSMÖTESBESLUT:

- 1. att** alla matprodukter som innehåller minst en ultraprocessad ingrediens ska märkas med en tydlig och internationellt harmoniserad symbol, exempelvis svart åttahörning.
- 2. att** minst 70 procent av alla livsmedel som köps in till skolmåltider ska vara fria från ultraprocessade ingredienser – med ökad ambition över tid.
- 3. att** kommuner ska höja den lokala ambitionsnivån för ekologiska inköp till skolmåltider, med målet att minst 40 procent av inköpen är ekologiska.

Skellefteå 2025-05-13

Motionär: Christina Soldan, Skellefteå; Ingemar Östlund, Kristianstad; William Hedendahl, Malmö; Markus Arvidsson, Sollentuna

E-post: christina.soldan@liberalerna.se